EEN PRODUCTIE VAN

FABULEUS

WWW.FABULEUS.BE

EVERLAND

EEN HEDENDAAGSE DANSPRODUCTIE GEÏNSPIREERD DOOR MICHAEL JACKSON

lesmap

Inleiding

Dag leerkracht/ dag toekomstige toeschouwer,

Binnenkort gaat u met uw leerlingen naar *Everland* kijken, een funky, maar ook kwetsbare dansvoorstelling gebaseerd op de muziek en de choreografieën van Michael Jackson. De voorstelling stond al lang in de steigers: nog voor Michael Jackson zelf aan een comeback dacht, voor hij onverwacht overleed en voor de daarop volgende algehele Michael hysterie. Het voordeel van de hele hetze is dat het oeuvre van Jackson plots weer in het centrum van de aandacht staat. Ook jongere generaties die hem niet op zijn muzikale hoogtepunt hebben meegemaakt, leren hem op die manier weer kennen en waarderen.

Deze lesmap kan u helpen om het theaterbezoek te verdiepen. De opbouw van deze bundel is gebaseerd op de expressiecyclus, waarin zowel aandacht is voor actieve als beschouwende opdrachten. Die benadering sluit nauw aan bij Kolbs theorie van de leercyclus[1]. De expressiecyclus bestaat uit vier fasen. Sensibilisering vooraf, de voorstelling zelf en tenslotte de naverwerking via klasgesprekken en actieve experimenten. Achter in de bundel vindt u nog meer informatie over de makers, een interview en informatie over *f*ABULEUS.

Gehaaste leerkrachten vinden vooraan in de bundel LAST MINUTE informatie. Daarmee moet u in staat zijn in een mum van tijd de meest elementaire informatie aan de leerlingen mee te geven.

We zijn heel benieuwd naar de reactie van een klas op de voorstelling. U kan uw bedenkingen (eventueel naar aanleiding van de nabespreking) altijd kwijt op de website (bij 'reacties'), op info@fabuleus.be of op het onderstaande adres. Als u nog meer informatie zoekt, kan u ook altijd op deze adressen terecht.

Al vast veel plezier en tot binnenkort!

Het *f*ABULEUS-team

*f*ABULEUS
Stapelhuisstraat 15
3000 Leuven
016/ 22 78 55
info@fabuleus.be
www.fabuleus.be

[1] Kolb (1984) onderkende als eerste dat leren een sociaal proces is, waarbij kennis wordt gecreëerd door het verwerken van ervaringen. Hiermee haalde hij het leren uit de exclusiviteit van het klaslokaal naar de familie, de samenleving of waar we ook bijeenkomen om te werken, te spelen enz..., zoals bvb een voorstelling van *f*ABULEUS.

Inhoud

1. Last minute p. 4

2. Productiegegevens p. 5

3. Werken rond ‘EVERLAND

3.1 Sensibiliseren p. 6

3.2 Beschouwen p. 14

3.3 Verwerken p. 15

3.4 Expressie p. 16

4. Over de makers p. 17

5. Interview met de makers p. 20

6. Over *f*ABULEUS p. 24

1. Last minute

EVERLAND is een hedendaagse dansproductie die helemaal doordrongen is van muziek- en dansicoon Michael Jackson, de meest tot de verbeelding sprekende popster aller tijden. Het idee voor de voorstelling ontstond meer dan een jaar voor de aankondiging van de comebacktournee en het daaropvolgende plotse overlijden van Jackson.

In tegenstelling tot de vele letterlijke *tributes*, die sindsdien overal gecreëerd werden, benaderen Dirk De Lathauwer en Natascha Pire het repertoire van Michael Jackson een pak vrijer: het is geniaal basismateriaal waar gretig uit geput en op gevarieerd kan worden. Samen met 12 dansers tussen 15 en 25 jaar verdiepten ze zich maandenlang in in het artistieke universum van Michael Jackson: de moves en houdingen, de choreografieën van clips en concerten, de muziek en de teksten. En tegelijk zochten ze naar de betekenis van dit oeuvre voor en de overeenkomsten met hedendaagse dans. Ze kregen ook extra input van een indrukwekkend leger (gast)choreografen: Sidi Larbi Cherkaoui, Randi De Vlieghe, Koen De Preter, Mike Alvarez (deelnemer aan 'Move like Michael Jackson') en Christophe Lequesne (MJ-imitator). Voor velen van hen was Michael Jackson één van de inspiratiebronnen om een danscarrière te beginnen. Ook Dirk De Lathauwer en Natascha Pire waren in het begin van de jaren '80 grote fans.

Everland gaat ook over dans en beweging, over de schoonheid daarvan, over muziek en popcultuur, over een droom hebben en over hard werken om die droom te realiseren. Over jezelf proberen te overtreffen, keer op keer, en daarvan genieten, over opgroeien en keuzes maken, over de beste willen zijn, over faalangst en over het overwinnen daarvan voor de ogen van de wereld. Het is daarom een opwindende maar ook kwetsbare dansvoorstelling. Boordevol muziek van natuurlijk Jackson zelf, maar ook van van zijn grote voorbeeld James Brown evenals klassieke muziek van Händel, Saint-Saëns en Debussy.

***f*ABULEUS is …**

> "*f*ABULEUS wil artistiek uitblinken, maar schuwt ook het experiment niet. Het werkt in de traditie van repertoireteksten en klassieke choreografische talen, maar demonstreert evengoed een grote honger naar vernieuwing. Met die mix bereikt *f*ABULEUS een groot publiek." (uit het Juryrapport Vlaamse CultuurPrijzen 2008)

*f*ABULEUS is een professionele productiestructuur waarin jong theater- en danstalent en meer ervaren makers samenwerken. Zowel jongeren als jongprofessionelen krijgen er begeleiding op artistiek, logistiek en zakelijk vlak. De creaties worden gepresenteerd aan een ruim publiek, met speciale aandacht voor jongeren en kinderen. *f*ABULEUS is sinds 2006 structureel erkend als theatergezelschap door het Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap en ontvangt al meerdere jaren werkingssubsidies van de provincie Vlaams-Brabant en de stad Leuven.

Hoe lang duurt het?
Ongeveer 90 minuten

2. Productiegegevens

Regie en choreografie

Dirk De Lathauwer

Natascha Pire

Concept

Dirk De Lathauwer

Dansers

Frederik Druyts

Karine Claassen

Marieke Dermul

Emma Hellebaut

Katharine Tessens

Pol Van den Broek

Anneleen Meurs

Jan Vandendriessche

Thomas Vanoverschelde

Roman Vanhoutven

Cleo Vanlommel

Thomas Vantuycom

Gastchoreografen

Mike Alvarez

Sidi Larbi Cherkaoui

Koen De Preter

Randi De Vlieghe

Christophe Lesquesne

Scenografie

Manolito Glas

Kostuums

Raïssa Hans

Manu Verschueren

Muziekediting

Michiel De Malsche

Discomix

Jimmy 'Bobby Ewing' Dewit

Techniek

Tom Philips

Productie

*f*ABULEUS

3. Werken rond *'Everland'*

3.1 Sensibiliseren

Doel
Sensibiliseren houdt in dat je de leerlingen prikkelt en nieuwsgierig maakt zodat ze actiever gaan kijken naar de voorstelling (fase één van de expressiecyclus). Dat kan aan de hand van een onderwijsleergesprek, maar aansluitend stellen we ook enkele improvisatieopdrachten voor waarvoor de leerlingen van achter hun bank uit zullen moeten komen. Die actieve opdrachten zijn misschien nog onbekend terrein voor u of voor hen, maar laat u daar niet door afschrikken. Door te experimenteren, buiten de lijntjes te kleuren, te klungelen desnoods, … leert u misschien een andere kant of een onbekend talent van sommige leerlingen kennen. Net die veelvormige aanpak is de interessantste manier om voeling te krijgen met de rijkdom van deze voorstelling.

Beginsituatie

- Er hangt een poster van de voorstelling op in de klas. Die kan u verkrijgen in het cultuurcentrum waar u de voorstelling gaat kijken.
- Of er is een flyer van de voorstelling aanwezig in de klas. Deze kan u verkrijgen in het cultuurcentrum waar u de voorstelling gaat bekijken of u kan het ook afdrukken uit deze map.
- De leerlingen weten dat ze binnenkort met de klas naar een hedendaagse dansvoorstelling gaan kijken.
- Sommige leerlingen zijn al eens naar een theater/dansvoorstelling geweest.
- Er is voldoende ruimte in de klas om vrij te bewegen.
- De leerkracht voerde (mogelijk) al eerder een onderwijsleergesprek met deze leerlingen.

Onderwijsleergesprek over kunst, theater en dans, en over Everland in het bijzonder

Duur: 20 minuten

- Ga je zelf soms naar theater of dans?
- Wat bepaalt je keuze voor een bepaalde voorstelling of film?
- Ga af op een poster? Een titel? Lees je soms recensies?
- Hoe kijk je naar theater, naar dans, naar beeldende kunst? Ben je iemand die alles wil begrijpen of word je ongemakkelijk van teveel uitleg?
- Kijk je in een museum vooral naar de kunstwerken of vooral naar de naamplaatjes?
- Heb je een eigenzinnige smaak of volg je vooral bekende namen? Laat je je graag voorstellingen, boeken enz.. aanraden door vrienden?
- Wordt je opgewonden van bovenmenselijke virtuositeit of heb je meer behoefte aan een klein persoonlijk verhaal?

Overloop de informatie over Everland op de flyer (zie volgende bladzijde).

EVERLAND

EEN HEDENDAAGSE DANSPRODUCTIE GEÏNSPIREERD DOOR MICHAEL JACKSON

1958 geboorte Michael Jackson
2007 *Comeback 2010* – werktitel Michael Jacksonproductie fABULEUS
FEBRUARI 2009 audities *Comeback 2010*, 13 jonge dansers gekozen
MAART 2009 Michael Jackson kondigt comeback aan – *This is it*
APRIL 2009 *Comeback 2010* wordt *Everland*
JUNI 2009 Michael Jackson sterft
AUGUSTUS 2009 start repetities *Everland*
OKTOBER 2009 première concertfilm *This is it*
MAART 2010 première *Everland*

Een opwindende en kwetsbare productie van nu, boordevol muziek van Jackson zelf natuurlijk, maar ook van James Brown, Claude Debussy en Peter Tchaikovsky. Met en over 13 jongeren die elk op hun manier iets hebben met dit muziek- en dansicoon.

za 20 ma, za 27 ma	20u30 kunstencentrum STUK Leuven [016.320 320 of 016.20 30 20]
zo 21 ma, zo 28 ma	15u30 kunstencentrum STUK Leuven [016.320 320 of 016.20 30 20]
do 25 ma	20u30 Tweetaktfestival Utrecht [+33.307990084]
vr 2 april	20u00 cc Ter Vesten Beveren [03.750 1000]
woe 7 april	20u15 cc De Werft Geel [014.566 666]
vr 23 april	20u30 kunstencentrum STUK Leuven [016.320 320 of 016.20 30 20]
za 24 april	20u00 cc Den Blank Overijse [02.687 59 59]
za 1 mei	20u De Kopergietery Gent [09.233 70 00]
zo 16 mei	15u30 kunstencentrum STUK Leuven [016.320 320 of 016.20 30 20]

EEN PRODUCTIE VAN fABULEUS WWW.FABULEUS.BE

REGIE EN CHOREOGRAFIE Dirk De Lathauwer en Natascha Pire CONCEPT Dirk De Lathauwer GASTCHOREOGRAFEN Mike Alvarez, Sidi Larbi Cherkaoui, Koen De Preter, Randi De Vlieghe, Christophe Lequesne DANSERS Frederik Druyts, Karine Claassen, Marieke Dermul, Emma Hellebaut, Katharine Tessens, Pol Van den Broek, Anneleen Meurs, Gorges Ocloo, Jan Vandendriessche, Thomas Vanoverschelde, Roman Van Houtven, Cleo Vanlommel, Thomas Vantuycom SCENOGRAFIE Manolito Glas KOSTUUMS Raïssa Hans, Manu Verschueren MUZIEKEDITING Michiel De Malsche TECHNIEK Tom Philips PRODUCTIE fABULEUS

Met de steun van de Vlaamse minister van cultuur, de provincie Vlaams-Brabant, 30CC en stad Leuven. VU Dirk De Lathauwer, Stapelhuisstraat 15, 3000 Leuven. Vrij van zegel art 198. Foto en ontwerp: Clara en Wies Hermans (Fuut).

www.fabuleus.be

30CC LEUVEN

- *'Everland* is een hedendaagse dansproductie geïnspireerd op Michael Jackson. Wat denken jullie dat dit inhoudt?
- Wat stel je je voor bij een dansvoorstelling? Welke dansvormen ken je?
  (*een aantal leerlingen zijn misschien ooit naar optredens geweest van een dansschool. Een hedendaagse dansvoorstelling is toch nog iets anders. Waar een dansschool talrijke korte dansjes laat zien van alle verschillende lesgroepen, is een dansvoorstelling één geheel met één groep en één idee. In die zin zijn er eigenlijk meer overeenkomsten met een theatervoorstelling. Een hedendaagse dansvoorstelling heeft ook zijn eigen 'verhaal' of 'verloop met begin, midden, einde'. Er wordt niet gesproken, maar je wordt wel meegenomen met de dansers op een trip)*
- Welke informatie vind je terug op de flyer?
- Wie is regisseur? Wie choreograaf? Wat zijn hun taken?
- Wat doet een scenograaf?
- Er staat: "met de steun van de Vlaamse minister van cultuur, de provincie Vlaams-Brabant, 30 CC en stad Leuven". Wat stel je voor bij die steun? (30CC = cultuurcentrum Leuven)

- Enig idee wat we willen vertellen met de tijdlijn op de flyer?

1958	geboorte Michael Jackson
2007	'Comeback 2010' - werktitel Michael Jacksonproductie *f*ABULEUS
FEBRUARI 2009	audities 'Comeback 2010', 12 jonge dansers gekozen.
MAART 2009	Michael Jackson kondigt comeback aan - *This is it*
APRIL 2009	'Comeback 2010' wordt '*Everland'*.
JUNI 2009	Michael Jackson sterft
AUGUSTUS 2009	start repetities 'Everland'
OKTOBER 2009	première concertfilm 'This is it'.
MAART 2010	première 'Everland'

(Eigenlijk willen de makers op die manier duidelijk maken dat ze inderdaad iets anders voor ogen hebben dan alle tributes die op dit moment bestaan (die overigens vaak de indruk dat de bedenkers nog snel even geld willen slaan uit de dood van Jackson.
Zelden wordt een werkproces trouwens zo ingehaald door de actualiteit. Een ander voorbeeld daarvan is de dansvoorstelling "Zero Degrees" van Sidi Larbi Cherkaoui van een aantal jaren geleden, over de (gewelddadige) spanningen tussen verschillende culturen. Die voorstelling werd gemaakt in Londen en enkele dagen voor de première werden er bomaanslagen in de metro en op een bus gepleegd.
Soms staan theater- of dansmakers met hun voeten in de actualiteit en willen ze daar ook echt iets over zeggen, soms eist de actualiteit zichzelf op (zoals in dit geval) en soms trekt een maker zich juist bewust weg uit die actualiteit. Everland is geen voorbeeld van een geëngageerd stuk met een maatschappelijke boodschap. Het is eerder een onderzoek naar (de inspiratiebronnen en leefwereld van) Michael Jackson, dat vertrekt vanuit een grote bewondering.

- Kent iemand James Brown (I Feel Good (I Got You)), Claude Debussy (Clair de Lune), Peter Tchaikovsky (Peter en de wolf, Zwanenmeer) of Camille Saint-Saëns (Danse Macabre)?
- Wat hebben zij met Michael Jackson te maken volgens jullie? (*inspiratiebronnen voor Michael Jackson, zie ook achtergrondtekst verderop)*
- Wat zie je allemaal op de poster (= beeld van de flyer en de lesmap)?
- Waar verwijst de titel naar?
  (cfr. Neverland, het pretpark van Jackson, genoemd naar de wereld van Peter Pan waar niemand ooit ouder wordt.)
- Wat verwacht je van de voorstelling, wanneer je de poster ziet?
- Wie herken je op de poster? Hoe staan deze twee ten opzichte van elkaar?

- Vind je de poster aantrekkelijk? Zou je uit jezelf naar de voorstelling gaan kijken wanneer je de poster op straat zou zien? Waarom wel (of waarom niet)?
- Wat vind je van de kleur van het beeld? Wat roepen die kleuren op?

Michael Jackson: icoon en publiek figuur (zie ook achtergrondtekst verderop)

Als niemand in de klas voeling heeft met de persoon of de muziek van Jackson is het misschien niet slecht om op voorhand een paar nummers samen te beluisteren of een paar videoclips te bekijken (via youtube bvb). Al snel ontdek je hoe sterk de muziek van Michael Jackson is doorgedrongen in ons cultureel (onder)bewustzijn. Zelfs als je zijn platen nooit zelf gekocht hebt, is het toch bijna onmogelijk om zijn nummers niet te kennen of te herkennen.

Jacksons muziek evolueerde van *bubblegumsoul* naar discofunk in de jaren '70. Denk aan zijn periode bij 'Jackson 5' (I want you back). Van een *crossover* tussen funk en rock in de jaren '80, zoals zijn hits 'Thriller', 'Billy Jean', 'Bad'... In de jaren '90 keerde hij terug naar een eerder zwart geluid (They don't care about us, Scream (duet met Janet)…) hetgeen bepalend is geweest voor de volgende generaties r&b- en popartiesten zoals Beyoncé, Justin Timberlake, Rihanna...

Zijn invloed op de evolutie van de popmuziek, op de videoclip als artistiek genre, op de populariteit van dans en op de spektakelwaarde van liveconcerten valt niet te onderschatten. Dankzij de concertfilm 'This is it' kon het brede publiek al kennis maken met de artiest die een stuk minder *freaky* was dan de media ons decennialang lieten geloven. En nu is er '*Everland'*, de eerste hedendaagse dansproductie die van begin tot eind doordrongen is van Jacksons artistieke universum.

Everland wil geen smeuïg levensverhaal vertellen, maar gaat ook niet voorbij aan de persoon van Michael Jackson. De voorstelling gaat over dromen hebben. Over keihard werken om die dromen te realiseren. Over de lat hoog leggen en daarvan genieten. Over de beste willen zijn, over nooit tevreden zijn, over de wereld willen verbeteren. Maar ook over anders zijn dan de rest en de eenzaamheid die daarmee gepaard gaat.

- Wat zijn jouw dromen?
- Welk talent wil jij ontwikkelen?
- Welke strijd moet je daar soms voor voeren?
- Hoe kijk je naar jezelf en naar de wereld?
- Welke Michael Jackson schuilt er in jou?

Muzieklijst van de voorstelling:

Van/door MJ: Beat it (demoversie), Working day and night, I want you back, Bad, Dirty Diana, Ain't no sunshine, Jam (eigen remix door Michiel De Malsche), That's what you get for being polite, discomix door DJ Bobby Ewing (met o.a. Rock with you, Get on the floor, Don't stop till you get enough, Shake your body en Blame it on the boogie), Dancing machine, Smooth Criminal, Thriller, Dangerous, Billie jean en Wanna be starting something.

Van Claude Debussy: Clair de lune
Van Camille Saint-Saëns: Danse Macabre
Van Händel: Lascia ch'io pianga

Van James Brown: Sex Machine

Achtergrondinformatie over Michael Jackson

"Te lang is te weinig aandacht geschonken aan Jacksons core business, en te veel geleuterd over zijn excentriciteit en vermeende pedofilie. Laat ik dus, om te beginnen, Michael Jackson de eer bewijzen die hij verdient: hij was een zeer groot entertainer, een zeldzaam monstertalent, in zijn tijdvak alleen geëvenaard of overtroffen door Prince. Of ken je iemand anders die songs schrijft, producet, arrangeert, ze uitvoert, en simultaan, én naadloos, danst en zingt én stunts uitvoert, en live tonnen charisma uitstraalt? Wie iemand kent die zijn plaats kan innemen, mag het altijd zeggen." (Serge Simonart, Humo, 30 juni 2009)

Michael Jackson (1958-2009) werd 50 jaar oud. 45 jaar daarvan was hij artiest. Eigenlijk had hij twee opeenvolgende artistieke carrières: na eerst enkele jaren met zijn broers in het talentenjachtcircuit te hebben getourd (1964-1968), werd hij een echte ***childstar*** van 1969 tot 1975 onder de vleugels van platenfirma Motown, zowel met soloplaten als samen met zijn broers The Jackson 5. Hij is één van de weinige kindsterren die er daarna in slaagden ook als volwassene een echte carrière uit te bouwen. Op het eind van de jaren '70 transformeerde hij te midden van het discotijdperk van kindster naar tieneridool en nadien tot **superster**, eerst nog binnen The Jacksons, later helemaal solo. Tijdens de jaren '80 was hij op het absolute hoogtepunt van zijn roem, maar ook tot halverwege de jaren '90 was hij bijzonder succesvol. Tegelijk ging het vanaf die tijd bergafwaarts met zijn artistieke carrière. Vanaf ongeveer 2005 begon stilaan een soort eerherstel dat had moeten culmineren in een comebacktournee in juli 2009.

Zijn muziek evolueerde van zogenaamde bubblegumsoul ('I want you back') in het begin van de seventies over een rijke discofunksound op het eind van de jaren '70 ('Off the wall') naar een crossover tussen zwarte funk en blanke pop en rock in de jaren '80 ('Thriller' en 'Bad') om vanaf de jaren '90 ('Dangerous', 'HIStory' en 'Invincible') terug te keren naar een eerder zwart geluid dat bepalend is geweest voor de volgende generaties pop- en r&b artiesten zoals Usher, Beyoncé, Justin Timberlake, Rihanna, ...

Hij was minder een vernieuwer dan **een man die zijn klassiekers kende**. Zijn muziek en dans zijn doordrongen van invloeden uit de zwarte traditie (Little Richard, Sammy Davis Jr, James Brown en de hele Motownstal), de blanke entertainers (van circusdirecteur P.T. Barnum, mimespeler Marcel Marceau, Charles Chaplin over Fred Astaire en Gene Kelly tot Elvis, the Beatles en blanke (hard)rock). Zijn verbeeldingswereld was volledig bepaald door de showbusiness: de jaren '30 musicals van Busby Berkeley, de tekenfilms van Walt Disney, musicals met Fred Astaire en Gene Kelly maar ook bijvoorbeeld West Side Story, de hele Broadway traditie, science fiction (vooral superheldenfilms) en horrorfilms en -literatuur. Hij identificeerde zich niet voor niets met reëele of fictieve figuren als Peter Pan, The Elephant Man, Edgar Allen Poe, Edward Scissorhands, ... Wat hem uniek maakte is dat hij erin slaagde al deze invloeden tot een persoonlijke ***crossover*** te maken die een publiek aansprak van alle rangen en standen, smaken, rassen en leeftijden.

Hij heeft minstens op vier terreinen een belangrijke artistieke impact gehad: op **muzikaal** vlak omdat hij de muziek van de blanken en de zwarten met elkaar versmolt, daarmee de moderne popmuziek uitvond en met enkele platen (vooral 'Off the wall' en 'Thriller' en mede dankzij producer Quincy Jones) een perfectie bereikte waar nu nog iedereen vergeefs naar blijft zoeken. Op **visueel** vlak maakte hij van de videoclip een volwaardig artistiek genre in plaats van een illustratief promofilmpje bij een popsong. Als **danser** ontwikkelde Jackson zich van spons van soulchoreografieën, discomoves, stijlvolle musicaldans en *streetdance* tot transformator van al deze stijlen. Zijn dansstijl laat zich het best omschrijven als een combinatie van vloeiende en hoekige bewegingen waartussen hij virtuoos schakelde. Maar zijn belangrijkste dansimpact is ongetwijfeld de invloeden die zijn clips hadden op generaties dansers en choreografen, onder wie verschillende mensen die aan deze productie *Everland* meewerkten. Tot slot gelden de **liveshows** van Michael Jackson nog steeds als een soort blauwdruk voor die van sterren van nu.

Wat maakt(e) dat Michael Jackson voor sommigen voorwerp was van identificatie en idolatrie, voor anderen afstotelijk en verwerpelijk maar dat hij niemand onverschillig liet? Met een beetje verbeelding kan hij gezien worden als ***een soort tragische (anti)held****, een uitvergroting en kristallisering van de mens op het eind van de 20ste eeuw. Hij is een manisch-depressieve versie van onszelf, van onze dromen, onze angsten en onze paradoxen (geëngageerd en narcistisch tegelijk). Alhoewel al zijn artistieke output als puur entertainment en commercie kan worden beschouwd, voelt men door (bijna) alles heen een artistieke en persoonlijke noodzaak, een gevecht met zijn eigen bestaan, met evenveel extatische hoogtepunten als vernederende dieptepunten. In alles wat hij deed steekt een soort spanning tussen extreem persoonlijk en tegelijk extreem publieksgericht. Michael Jackson is een* ***postmodern icoon****, product en hoogtepunt van de (Amerikaanse) massacultuur en de globalisering. Hij is de eerste en tegelijk laatste echte 'globale' superster. Hij heeft dit deels aan zijn talent en doorzettingsvermogen te danken, maar ook aan het feit dat hij op een juist tijdsgewricht tot artistieke ontbolstering kwam en hier zeer bewust en strategisch mee is omgegaan: het medium televisie was volwassen geworden en kon volwaardig ingezet worden om zijn kunst wereldwijd te verspreiden. Zijn kunst was een unieke versmelting was van vormen, structuren en ideologieën, zowel muzikaal als visueel. De zwarte performerstraditie (Sammy Davis Jr., James Brown en de straat) komt samen met de elegantie van de (blanke) dansstijl van Fred Astaire en Gene Kelly en met de blanke pop- en rockmuziek. Michael Jackson was de vleesgeworden crossover: artistiek, raciaal en sexueel.*

Michael Jackson in beeld:

Tips voor youtube-filmpjes:

Legendarisch optreden van MJ op Motown jubileum:
http://www.youtube.com/watch?v=2RuxoCDfbjU

Een dansende James Brown: een van de inspiratiebronnen van MJ
http://www.youtube.com/watch?v=xop6K8QUL6I

Thriller, baanbrekende videoclip:
http://www.youtube.com/watch?v=jQ_ExkfcBao

Tribute aan MJ (thriller) in Thaise gevangenis:
http://www.youtube.com/watch?v=hMnk7Ih9M3o

Groepschoreografie in indrukwekkende liveshow:
http://www.youtube.com/watch?v=_mU8QoZMVOU

Beat it, MJ die zich meer een rock-imago aanmeet:
http://www.youtube.com/watch?v=WObfcDIf6IY

De idealist in MJ, in Black or White:
http://www.youtube.com/watch?v=r_sVJqhdmJo&feature=related

Interview met Oprah Winfrey:
http://www.youtube.com/watch?v=nxjqDYOOYzs

Een hele jonge MJ met zijn broers:
http://www.youtube.com/watch?v=qNcex6I7qls

Slot: Dansopdrachten

Duur: 50 minuten

Doel
Deze improvisatieopdrachten zijn bedoeld als opwarming of sfeerschepping. Ze verhogen ook de betrokkenheid van de leerlingen bij de voorstelling en geven ruimte aan bepaalde talenten die misschien (te) weinig aan bod komen in de klas.

Michael Jackson repertoire.
Bekijk met de leerlingen een aantal foto's en liefst ook een paar clips van Jackson. Laat ze dat materiaal goed bestuderen en eventueel in hun eigen tempo analyseren. Ze zullen hun eigen keuze moeten maken uit het bewegingsmateriaal en dat voor de verdere opdrachten gebruiken.

Opwarming: Freezen
De hele klas loopt rond in de ruimte, de leerkracht ook. Vanaf het moment dat leekracht stopt, moeten de leerlingen zo snel mogelijk 'freezen'. Vanaf het moment dat de leerkracht weer vertrekt, vertrekt de rest van de klas ook weer. Het is de bedoeling dat de klas niet de hele tijd naar de leerkracht aan het kijken is. Ze moeten hun eigen parcours afleggen en zich bewust zijn van wat er rondom hen gebeurt.
De leerkracht kan variëren in tempo van vertrekken, stoppen en wandelen door de ruimte.

Variatie 1
Het is nu niet meer de leerkracht die aangeeft wanneer er gestart en gestopt wordt, iedereen mag het aangeven. Iedereen loopt dus rond en vanaf het moment dat er een iemand stilstaat, moet de rest zo snel mogelijk volgen. Vanaf het moment dat er iemand vertrekt, moet de rest ook weer vertrekken.

Variatie 2
Indien iemand aangeeft om te freezen, moeten de leerlingen een 'Michael Jackson-houding' maken.

Opwarming: Move Like Michael
Ga in een kring staan. De leerling die begint doet een MJ-move naar de persoon links van hem, die kopiëert hem zo exact mogelijk naar de volgende... Op die manier gaat de MJ-beweging de hele cirkel rond. Bij deze oefening is het heel belangrijk de beweging zeer duidelijk *aan te nemen* alvorens hem *door te geven*. Dit is een basisoefening om samen te leren spelen. In het theater mag je ook pas spreken wanneer je de focus krijgt en moet je ook leren de focus zelf door te geven.Wanneer de beweging de cirkel is rondgegaan, mag de volgende persoon iets verzinnen.

Opwarming: Wave
Ga in een kring staan en geef elkaar handen. Twee leerlingen laten de handen los. De rechter leerling begint een *wave* door eerst de rechterarm op te tillen en in een vloeiende beweging door te geven naar de schouders en vervolgens naar de linkerarm. Deze geeft de beweging door aan de volgende …

Eigen choreografie:
Maak in kleine groepjes een choreografie waarin je verschillende bewegingen van Jackson aan mekaar plakt. Het is nog interessanter om de bewegingen niet klakkeloos over te nemen, maar om ze eigen te maken: vergroot de beweging of verklein, versnel, vertraag, neem één beweging die je eindeloos herhaalt, creëer je eigen Jackson-achtige beweging. Toon de choreografie met muziek of zonder, met popmuziek of op klassieke muziek. Merk het verschil...

3.2 Beschouwen

In deze fase gaat u dus met de klas naar de voorstelling kijken. De leerlingen weten nu waar ze aan toe zijn, ze zijn in het beste geval nieuwsgierig en verheugen zich op de voorstelling. Welke leeftijd ze ook hebben, het kan nooit kwaad om hen eraan te herinneren dat zij zelf de voorstelling mee maken of kraken. Dat is het mooie, maar ook het kwetsbare aan zo'n live gebeuren.

3.3 Verwerken

Hieronder vindt u een onderwijsleergesprek dat als leidraad kan dienen voor het bespreken van de voorstelling. Misschien moet uw openingsvraag bij een klasgesprek niet zijn: 'En? Wat vonden jullie ervan?' Misschien moet iedereen even op zijn tanden bijten en dat voor zichzelf houden. Dikwijls worden in zo'n nagesprek zoveel dingen duidelijk, dat de leerlingen achteraf een veel preciezer antwoord kunnen geven over wat ze voelden en dachten tijdens de voorstelling en wat ze er uiteindelijk van vonden. Een nabespreking zou kunnen beginnen met een feitelijke beschrijving van het stuk.

- Hoeveel danser stonden er op het podium?
- Hoeveel jongens en hoeveel meisjes?
- Hoe waren ze gekleed?
- Welke momenten herinner je je allemaal? Kunnen we samen de voorstelling construeren?
- Hoe zag het decor eruit?
- Hoe begint de voorstelling?
- Hoe eindigt de voorstelling

Vragen over de dans

- Kon je je herkennen in één van de dansers?
- Vind je die herkenning belangrijk?
- Wat kan je zeggen over hun stijl?
- Denk je dat hun dansstijl dicht bij henzelf ligt?
- Kon je genieten van de dans?
- Vind je de dansstijl interessant? Waren er dingen die je opvielen?
- Wanneer werd de dans echt persoonlijk?
- Vond je de groepsdansen het leukst of zag je liever de solo's?
- Was er een persoon die je opviel?
- Welke dans had je zelf graag geleerd/ gedanst?
- Had de dans betekenis/ een verhaal voor jou of vond je het genoeg om naar de dans op zich te kijken?
- Heb je veel dansmateriaal van Michael Jackson herkend?
- Welke Michael Jackson wil men tonen?
- Is de dans altijd op het publiek gericht?

Vragen over de vormgeving

- Wat vond je van het decor? Wat heb je allemaal onthouden? Hoe wordt het decor gebruikt?
- Heeft het decor een bepaalde betekenis in de voorstelling?
- Welke sfeer wordt er gecreëerd met decor en licht?
- Hoe is de sfeer aan het begin van de voorstelling? En aan het einde?
- Wat vond je van de kledij van de personages? Was deze passend voor de voorstelling? Heeft dit volgens jou een betekenis?

Vragen over tekst en muziek

- Welke muzieknummers vond je het mooist?
- Wat vond je van de live muziek?
- Vind je de stukjes tekst bij de voorstelling passen?
- Kan je de link met MJ leggen?
- Hoe reageerden de danser op de stem van Michael Jackson?
- Welk gevoel kreeg jij hierbij?

Algemene vragen

- Kwam de voorstelling overeen met je verwachtingen of niet? Hoe komt dit?
- Voelde je je betrokken bij de voorstelling?
- Welke scènes zijn je bijgebleven? Welke emoties riep het stuk op?
- Welk deel van de voorstelling heeft je geraakt?
- Hoe voelde je je achteraf?
- Probeer de voorstelling eens te omschrijven in drie woorden.
- Zou je deze voorstelling aanraden aan vrienden? Waarom zou je dat doen?
- Wat vond je raar aan de voorstelling? Waarom vond je dat?

3.4 Expressie

Doel
Ten slotte gaan de leerlingen zelf actief aan de slag. De leerervaringen die werden opgedaan in de vorige fasen vormen nu een toegangspoort tot het zelf doen, beleven of creëren. De opgedane indrukken worden eigen gemaakt en door zelf creatief aan de slag te gaan, krijg je gemakkelijker voeling met het werk van anderen.

Schrijfoefening

- Stel je voor dat je journalist bent en de Michael Jackson mag interviewen. Bedenk passende vragen. Hoe zou je interview eruit zien voor een sensatieblad, voor een gespecialiseerd muziekblad, voor een vrouwenblad, ...
- Schrijf zelf een promotekst voor deze voorstelling.

Helden voor de klas

Wie is de held van uw leerlingen? Laat de leerlingen een persoon kiezen waarvoor ze veel bewondering hebben. Vervolgens gaan ze op zoek naar alle belangrijke informatie over die persoon (echte naam, bijnaam, echtgeno(o)t(en), land van herkomst, geboortedatum, overleden op/in, oorzaak van overlijden, beroep, bekendste wapenfeit(en), na overlijden nog gezien?, complot-theorieën?...) met bijhorende foto's. Laat hen deze informatie verwerken in een korte biografie en voorstelling via een collage, een powerpointpresentatie, een filmpje…

Voor ieder wat wils
Hieronder staan enkele creatieve verwerkingsopdrachten.

- Zoek ten minste vijf kunstreproducties (van schilderijen, foto's, beeldhouwwerken, bouwwerken) die goed bij deze productie passen. Licht je keuze uitvoerig toe. Verwijs daarbij naar momenten uit de voorstelling.
- Verzin zelf een nieuwe clip voor één van de songs van Michael Jackson. Eventueel kan u de leerlingen ook zelf een filmpje laten maken.

Choreografie
U kan natuurlijk ook teruggrijpen naar de dansopdrachten die in 3.1 staan beschreven.

4. Over de makers

Dirk De Lathauwer (Wevelgem, 1968), concept en regie**,** studeerde Theaterwetenschappen, Romaanse Filologie en Spaanse Studies aan de KUL. Van 2000 tot 2006 was hij directeur van kunstenorganisatie Artforum. Hij is medeoprichter (1995) en artistiek leider van *f*ABULEUS. Hij maakte een groot aantal theaterproducties met jongeren en studenten: *Leonce en Lena* (Georg Büchner), *Boste/Crankybox* (Arne Sierens/Judith Herzberg), *Someday my prince will come* (diverse), *Lapse of time* (diverse), *Julius Caesar* (William Shakespeare), *Meisje Niemand* (Tomek Tryzna), *The way young lovers do* (diverse), *Yvonne, prinses van Bourgondië* (Witold Gombrowicz), *Kwartet* (Heiner Müller, een productie die geselecteerd werd voor Jong Theater Werk tijdens Theater aan Zee 2004), *Wolfsroedel* (Floortje Zwigtman) en *Jeanne* (diverse*)*. Voor Muziekensemble Emanon regisseerde hij in 2004 de muziektheaterproductie *13',* naar een tekst van Stefan Boonen en met muziek van George Dedecker.

Natascha Pire (Antwerpen,1968), choreografie, startte haar dansopleiding aan het Brookhaven College Dallas, Texas, USA. Ze creëerde verschillende hedendaagse dansproducties: *ADSEC*, waarmee ze geselecteerd werd door Trappelend Talent, de jongerendansproducties *BBB en Wasverzachter*, *Instant Karma* en *Indian Curry* (*f*ABULEUS) en *mijn veld* (Villa Basta). Als danseres/actrice was ze o.a. te zien in de producties *Wending, de Afscheidssymphonie* en *Bergtocht* (Ensemble Leporello), *Koekeneiennegenmaanden* (Johan De Paepe), *ADDA* van en met Randi De Vlieghe (Muziekensemble Emanon) *en Bloedzusters* van Ives Thuwis (Drieons). Ook tekende ze o.a. voor de choreografie van *Petroesjka* (Laika) en *Beuysband* (Kopergietery). In 2008 creëerde en speelde ze samen met Randi De Vlieghe en Steven Beersmans de succesvoorstelling *Het verdragen van Versailles* (Kopergietery). Natascha ontving in 2008 de *Gouden Klaproos* , een prijs van Sabam ter erkenning en aanmoediging van haar artistieke traject binnen het Vlaamse danslandschap.

Manolito Glas (Middelburg, 1971), scenografie, studeerde vormgeving aan het Nederlandse Sint-Lucas en specialiseerde zich in het ruimtelijk vormgeven. Na zijn studies werkte hij onder meer voor het Nederlands Dans Theater, het Ro Theater, Het Amsterdams Toneel, Scapino Ballet, Nationale Opera, etc. Tijdens deze werkperiode ontwikkelde hij verder zijn visie op theatervormgeving. Momenteel is hij als freelance vormgever (Unusual Industries) aan het werk voor theater, dans en diverse commerciële projecten. Bij *f*ABULEUS tekende hij eerder voor de scenografie van *Instant Karma* (2004), *Indian Curry* (2006), *Bachianas* (2008) en *Genderblender* (2008).

Michiel De Malsche (Sint-Niklaas, 1982), muziek, is actief als componist, arrangeur, pianist, zanger, producer en soundscapemaker. Hij begon zijn muziekstudies op 7-jarige leeftijd aan de Stedelijke Academie van Sint-Niklaas, waar hij klassieke piano studeerde. Hij behaalde zijn middelbaar diploma aan de Antwerpse Kunsthumaniora, waar hij jazz-piano studeerde bij Bart Van Caenegem. Hierna studeerde hij één jaar jazzcompositie en arrangement aan het Rotterdams Conservatorium en één jaar Driedimensionale vormgeving aan het KASK om dan over te stappen naar de afdeling Klassieke Compositie aan het Conservatorium van Gent, waar hij een Master-diploma in de Klassieke Compositie behaalde. Naast zijn werk als hedendaags klassiek componist is hij ook actief in het theater. Hij schreef muziek voor de producties *Leuke Mieke* (*f*ABULEUS), *Het Oor van Maria* (Het Huis van Bourgondië), *Ronja de Roversdochter* (d'Amor), en *Floor* (theaterstuk met mental gehandicapten). Als uitvoerend muzikant maakte hij o.a. een CD op het Senegalese platteland en werkte hij samen met onder meer Marie Daulne (Zap Mama), Rudeboy (Urban Dance Squad), Fabrizio Cassol, Savana Station, etc. Momenteel zingt hij bij punkgroep The Loners, schrijft hij een horror-opera, zijn eerste symfonie, 23 songs voor het project *Chambres d'Amis* van Jan Hoet en

muziek voor 2 jeugdtheaterstukken en neemt hij de rol van Franz Schubert voor zijn rekening in het educatieve toneelstuk *Op stap met Franz.*

Thomas Vantuycom (Brussel, 1989), dans, studeert voor handelsingenieur aan de KULeuven. In 2006 danste hij voor het eerst mee in een productie van *f*ABULEUS, namelijk *Indian Curry* van Natascha Pire. Daarna danste hij ook in de voorstelling *Gender Blender* van Randi De Vlieghe en *Bachianas* van Caroline D'Haese.

Marieke Dermul (Brugge, 1988), zang en dans, zit in haar master EU-studies aan de Universiteit Gent. Ze danste mee in *Guided by Noises* van Klein Verhaal o.l.v. Randi De Vlieghe, waarin ze ook zong en piano speelde. In 2007 creëerde ze de performance *Frikandellen zijn echt gezond* voor PREFAB (Artforum/fABULEUS). In 2008-2009 danste en zong ze in *Bachianas* van *f*ABULEUS in een choreografie van Caroline D'Haese. Ze deed de backings en toetsen bij de band Superlijm en is momenteel samen met Lara Lannoo, Ruth Debeuckelaere & Sara De Potter aan het werk aan een eigen dansproductie, met steun van Het Entrepot en de Vlaamse Gemeenschap, die in april 2010 in première gaat.

Cleo Vanlommel (Geel, 1989), dans, zit in het derde bachelorjaar toegepaste taalkunde aan de Lessius Hogeschool in Antwerpen. Ze danst vanaf haar 8 jaar bij dansschool Steppin' Out in Mol, waar zij een veelzijdige basis opbouwde, van streetdance tot tapdans. Later specialiseerde ze zich in streetdance door workshops, dansstages en wedstrijden.

Karine Claassen (Jette, 1990), dans, speelde in 2006 bij *f*ABULEUS in *Jeanne* in een regie van Dirk De Lathauwer en danste in *Gender Blender* (2008) van Randi De Vlieghe. In het kader van PREFAB 2009 creëerde zij samen met Sabine Cmelniski het duet *Parallaxis*. Nog in 2009 danste ze voor KONG (Gent), o.l.v. Geraldo Si en beeldend kunstenaar Peter Jacqemyn, een improvisatie rond contact tussen dansers en muzikanten.

Emma Hellebaut (Gent, 1994), dans, zit in het 4e jaar Humane Wetenschappen op het K.A.Erasmus De Pinte. Ze heeft al bij verschillende dansscholen gedanst (Il Cigno, Kabouska, Gilberte Varrey, Rita Termote,..) en volgt nu voor het vierde jaar theaterateliers in de Kopergietery in Gent. Ook in de Kopergietery deed ze mee in een dansvoorstelling *Acte Gratuit* (2006, Kwint Manshoven en Joke Laureyns) en werkt ze momenteel aan de voorstelling *Freaks* (een één-op-één project met Griet Dobbelaere).

Anneleen Meurs (Leuven, 1992), dans, studeert sportwetenschappen met als keuzesport dans in de Sport- & Topsportschool te Hasselt. Ze danst bij Cosmo Dance Company Hasselt, sinds twee jaar bij de wedstrijdgroep die vorig jaar door Danspunt werd uitgeroepen tot 'Urban dance ambassadeur van Vlaanderen 2009'. Dramaervaring deed ze op bij de toneelvereniging van Halen en bij het Uilenspiegeltheater in Diest.

Frederik Druyts (Leuven, 1991), gitaar en dans, zit in het 7e jaar van de Kunsthumaniora Brussel, in de richting Jazz/Lichte Muziek Gitaar. Hij volgde gedurende 13 jaar les klassieke gitaar aan de academie te Leuven en volgde 1 jaar toneelcursus bij ARTFORUM. Hij trad de voorbije jaren op tijdens House Music en Revue Super 8.

Jan Vandendriessche (Leuven, 1992), dans, studeert Sport-Wetenschappen aan KA2Ring in Leuven. Hij danst sinds zijn 4 jaar, momenteel zit hij in zijn voorlaatste jaar klassiek ballet in het Conservatorium te Leuven. Hij werkte mee aan het project *Jongens dansen ook!*, een choreografie van Natascha Pire en Guy Pauwels.

Pol Van den Broek (Geel, 1989), dans, zit in het eerste jaar van de bacheloropleiding Dans aan de Artesis Hogeschool te Lier. Hij danste bij Impuls Company in Geel en bij Rock fifty-5 in Dessel.

Thomas Vanoverschelde (Brugge, 1991), spel en dans, volgt de lerarenopleiding secundair onderwijs biologie - ncz aan de Hogeschool West-Vlaanderen. Hij speelde mee in verschillende voorstellingen van zijn middelbare school en in *Kabaal in Chioggia* van de muziekacademie in Aalter. Hij hield verschillende voordrachten als vertegenwoordiger van de Maldegemse jeugd. Hij was altijd al gepassioneerd door de moves van Michael, maar tot nu toe danste hij ze enkel in zijn kamer en op feestjes.

Roman Van Houtven (1992), dans, studeert Humane Wetenschappen aan het Sint-Jan Berchmanscollege in Westmalle. Hij danst al 10 jaar bij het Ballet & Danscentrum Christine Goosens. Hij werke mee aan het project *Jongens dansen ook!,* een choreografie van Natascha Pire en Guy Pauwels. Hij doceert kleuterdans en dans voor mentaal gehandicapten bij Dancestudio Footloose. Hij danst ook bij Impuls Company in Geel.

Katharine Tessens (Ukkel, 1984), dans, studeerde voor licentiaat LO aan de VUB. Ze trok als tiener naar Brussel om er breakdance lessen te volgen, en kwam er in contact met verschillende dansstijlen zoals locking en popping, jazz-rock en jazz. Om zich meer technieken eigen te maken ging ze ook klassiek ballet en hedendaagse danslessen volgen. In de zomer van 2008 trok ze naar Los Angeles om een maand lang ondergedompeld te worden in de Amerikaanse dansstijlen bij de Millennium en Debbie Reynolds Studio.

5. Interview met de makers

Peter Anthonissen in gesprek met Dirk De Lathauwer en Natascha Pire over *Everland*, 13 februari 2010

Sinds zijn overlijden is Michael Jackson niet uit de nieuwsberichten weg te slaan, maar toen jullie *Everland* concipieerden, was dat helemaal niet zo. Vandaar de volgende vraag: waarom een dansvoorstelling geïnspireerd door Michael Jackson?

Dirk De Lathauwer: Het waarom is het al-heel-lang-fan-zijn van mij. Maar eigenlijk was het een running joke bijna. Sinds jaren doe ik wel eens Michaelmoves op het moment dat de sfeer in een bepaalde productie goed is en er spontane feestjesachtige momenten ontstaan. En dan zeiden mensen mij: "Waarom maak je daar niet eens een keer een productie over?" Bijna als grapje, het is ook nooit serieus overwogen geweest. Tot op een bepaald moment Veerle [Van Schoelant] en Ruth Mellaerts dat opnieuw zeiden en ik merkte dat de behoefte om een soort eerherstel voor hem na te streven dringender werd dan de jaren voordien. Misschien omdat ik intuïtief het gevoel had dat hij inderdaad een comeback zou maken, misschien omdat er een soort afstand tot de figuur aan het komen was waardoor ik minder dan een paar jaar vroeger het gevoel had mij hiermee belachelijk te kunnen maken. Het sleutelmoment kwam op het Julidansfestival 2007 [in Amsterdam], waar we met *Indian Curry* waren – toen tijdens interviews zowel Sidi Larbi Cherkaoui, Akram Khan en een Afrikaans choreograaf [Gregory Maqoma] op de vraag "Wat was bij jullie de vonk? Wat heeft het bij jullie bepaald?" antwoordden: "Michael Jackson". Het feit dat hedendaagse choreografen met artistieke geloofwaardigheid dat durfden te zeggen, was een bevrijding. Er bleek geen taboe meer op hem te rusten. Vandaar dat toen de knoop is doorgehakt: een voorstelling maken die de link zou leggen tussen Michael Jackson en hedendaagse dans.

Geldt het fan-zijn ook voor jou, Natascha?

Natascha Pire: Ik heb ook posters van Michael Jackson in mijn kamer gehad, maar ik ben niet, zoals Dirk, fan geweest in de zin dat ik kleren van Michael Jackson heb aangehad. Als ik al van iemand fan ben geweest, was het Prince. Maar het grappige is wel dat ik nu, door die productie te doen, besef dat ook Michael Jackson veel meer een deel van mijn kinder- en jeugdjaren is geweest dan ik me realiseerde. Door zijn muziek te gaan herbeluisteren, drong tot me door dat ik die als kind heb grijsgedraaid. Toen Dirk me de vraag stelde om een voorstelling te maken die de verbinding zou leggen tussen hedendaagse dans en Michael Jackson, was ik ook direct heel enthousiast.

In welke mate heeft zijn overlijden het project veranderd?

Dirk De Lathauwer: Het belangrijkste wat veranderd is, is wat Natascha op een bepaald moment "de informatieplicht" noemde. Daar zijn wij van verlost. De artiest Michael Jackson was een beetje uit het collectieve geheugen verdwenen, velen kenden hem enkel van het pedofilieverhaal of de plastische chirurgie. Dat is nu veranderd. Door de vele artikels en tributes enz … heeft iedereen sinds zijn overlijden ruim de kans gehad – tot vervelens toe waarschijnlijk – om zijn kennis bij te spijkeren. Dus dat moeten wij niet meer doen. En ook van het eerherstel zijn we ontslagen. Eigenlijk kunnen we ons nu bijna volledig concentreren op wat de oorspronkelijke missie was, namelijk vragen als "Wat is zijn erfenis?", "Wat blijft er hangen?", "Wat is er essentieel aan hem?" Door het feit dat er een eindpunt is gezet, ga je ook anders over zijn repertoire nadenken. Het is alsof je sneller keuzes kan maken in dat materiaal. Als iemand nog leeft, lijkt dat moeilijker.

Dus voor de voorstelling is zijn dood misschien een cadeau geweest?

Natascha Pire: Het klinkt raar, maar artistiek gezien wel, ja. We hebben een groter gevoel van vrijheid in ermee omgaan.

In welke mate heeft Michael Jackson bijgedragen tot de ontwikkeling van de dans in het algemeen?

Natascha Pire: Op muzikaal vlak is zijn rechtstreekse invloed groter. Hij was zelf superstraf in wat hij deed, maar ik denk dat er in dans wel meer op dat niveau gewerkt is. Wat wel is, is dat hij dingen die al bestonden, bijvoorbeeld op Broadway, heeft gepopulariseerd en wereldwijd tot bij een breed publiek gebracht.

Dirk De Lathauwer: Op die manier heeft hij wel een groot emanciperend effect gehad, denk ik, op alle bewegingsmateriaal dat deel uitmaakte van de populaire cultuur – van dans niet als kunstvorm, maar als entertainment: op de straat, in de musical … Hij heeft voor een soort openheid gezorgd, taboes doorbroken op het verwerken van whatever bewegingsmateriaal en – kwaliteiten, dingen worldwide aanvaardbaar gemaakt, wat je ook ziet als Larbi en Akram Khan enz … daarvandaan komen. Ook zijn clips hebben een grote rol gespeeld door het samenbrengen van stijlen: het postmodernisme in de definitie van "alles kan, je kan alles combineren, er zijn geen foute combinaties mogelijk".

Natascha Pire: Zou iemand als Larbi wel zijn beginnen dansen als hij die clips niet had gezien? Op dat vlak heeft Michael Jackson dus heel veel betekend voor de dans.

Op televisie word je op dit moment om de oren geslagen met Michael-Jacksonprogramma's. Wat is de unique selling proposition van *Everland* binnen dat alles?

Dirk De Lathauwer: Het is volgens mij, in elk geval in Vlaanderen, de eerste productie waarbij het Michael-Jacksonuniversum in de context van hedendaagse dans wordt geplaatst. Ons streefdoel is tot een fusie, tot een versmelting te komen van Michael Jackson aan de ene en hedendaagse dans aan de andere kant. Het aandeel van de fusie wordt in de loop van het proces steeds groter en dat is er uniek aan, denk ik. Het klopt hopelijk ook met wat wij willen, namelijk de erfenis doorgeven. Als je het letterlijke materiaal wil zien, kijk je beter naar de videoclips, die zijn gearchiveerd. De voorstelling is ook het resultaat van ons onderdompelen in een 'artistiek universum'. We raken misschien wel de tragiek aan van zijn figuur, maar we hebben het niet over Michael Jacksons privé leven, het gaat over zijn 'artistieke universum'. Vandaar dat er ook klassieke muziek in de voorstelling zit, muziek die iets kan onthullen over zijn inspiratie of zijn tragiek of zo. Muziek van zijn lievelingscomponisten, zoals Debussy, omdat hij, behalve naar zijn eigen muziek, bijna alleen naar klassieke muziek luisterde, of toch vertelde dat dat zo was. Maar ook andere muziek waarvan we het gevoel hadden dat die paste in de voorstelling, zoals van Händel uit de film *Farinelli*, vanwege de parallel tussen die twee figuren. Dat is dan een uitdieping of verbreding, vertrekkende van: "Wat kan je doen met de thematiek Michael Jackson?"

Naast Michael Jackson staan ook de jongeren die de voorstelling spelen centraal?

Natascha Pire: Ja, het wordt, naast een verhaal over de artiest Michael Jackson, ook het verhaal over onze gasten zelf, over de individuen met wie de voorstelling maken. Hoe zijn zij in aanraking gekomen met Michael Jackson en ervan doordrenkt geraakt?

Dirk De Lathauwer: En wat onthult dat dan over hoe zij in deze productie en in het leven staan? We zijn niet van hen vertrokken, maar het is wel zo dat het steeds meer samenkomt en het nu ook over hen gaat. Je komt als toeschouwer in een soort twilight-zone terecht tussen de spelers en ons en Michael Jackson. Wat het echt een *f*ABULEUSvoorstelling maakt omdat je met een spanning tussen die verschillende werelden zit.

Toch kan ik me niet onmiddellijk iets voorstellen bij iets als “de Michael Jackson in mijzelf”.

Dirk De Lathauwer: Dat is nochtans niet zo moeilijk. De paradoxen die hem kenmerkten, zijn op een bepaalde manier aanwezig in ieder van ons: omgaan met je angsten, controle proberen te krijgen op hetgeen je onbehaaglijk maakt, dromen waar je over tien jaar wil ‘staan’, aanvaard willen worden … Dat is erg uitvergroot als het over Michael Jackson gaat, maar eigenlijk is het allemaal te reduceren tot heel gewone, menselijke dingen allemaal. Op een gegeven moment hadden we het er in de groep over dat hij wereldverbeterende nummers maakte, maar volgens sommigen tegelijk een onverantwoord geldverkwistend leven leidde. Maar doen wij dat niet allemaal? We willen allemaal wel een euro aan Haïti geven, maar intussen kopen we ons wel eerst een I-phone.

Naast jullie twee zijn er ook een vijftal gastchoreografen bij de voorstelling betrokken. Wat is hun rol?

Dirk De Lathauwer: Het leek ons goed om verschillende invalshoeken op dat materiaal te krijgen, dat kon enkel maar een verrijking zijn. Ook omdat andere choreografen mee het startpunt waren geweest om het idee serieus te nemen..

Natascha Pire: Hun rol was heel vrij. We hebben hen gevraagd of zij bereid waren ons een bewegingsfrase die zij met Michael Jackson associeerden te lenen – waarop wij er dan mee konden doen wat we wilden. Ze hebben dat op heel verschillende manieren gedaan. Larbi bijvoorbeeld heeft in eerste instantie een paar typische, zeer herkenbare Larbidingen aangereikt, maar begon er toen zoveel fun in te krijgen dat hij twee weekends lang de gasten de ene videoclip na de andere heeft staan aanleren. Randi [De Vlieghe] is vertrokken van een bepaalde bewegingskwaliteit, in relatie tot Michael Jackson: de afbrokkelende dansmachine, wat je natuurlijk ook kan verbinden met Michael als persoon. Christophe Lequesne heeft een stuk choreografie aangeleerd, maar ook aandacht besteed aan dingen als: “Hoe liep hij?” – zijn attitude en zijn favoriete moves. We hebben daar in totaal een derde van de productietijd in geïnvesteerd, puur in het aanbrengen van dat materiaal, zodat de gasten daar echt van geïmpregneerd waren.

Dirk De Lathauwer: En een ander derde is gegaan naar het aanreiken van tools op het vlak van bewegingskwaliteit – om van daaruit dan de verbinding te kunnen maken met de hedendaagse dans eigenlijk.

Betekende dat geen bijkomende opdracht voor jullie – dat jullie je niet enkel tot de dansers en Michael Jackson dienden te verhouden, maar ook tot die andere choreografen?

Natascha Pire: Het was zoveel dat ik op een gegeven moment dacht: “Wat ga ik hier nog te doen hebben?” Maar daar was ik snel voorbij.

Dirk De Lathauwer: Op het vlak van bewegingsmateriaal had het voor ons moeilijker kunnen zijn, denk ik. De hedendaagsheid van het materiaal dat de andere choreografen aanreikten, zat vaak heel dicht op Michael, het was vaak funky, om het zo maar te noemen. Dat was op zich al interessant, om te zien hoe die mensen daarover dachten. Door hen kreeg ik een gevoel van: “Je moet het niet te moeilijk maken.” Wat straf is aan Michael-Jacksonmateriaal, is straf, je hoeft dat niet perse te gaan abstraheren.

Hoe is de werkverdeling tussen jullie beiden geweest?

Dirk De Lathauwer: Ik maak schema's, en Natascha doet de rest (*lacht*).

Natascha Pire: Neen, serieus. We beslissen alles samen. Op een heel natuurlijke manier maken we dezelfde keuzes.

Dirk De Lathauwer: Naargelang de fase waarin we zaten, verschilde onze rol wel. Ik heb de opstart gedaan, mijn overtuiging om de voorstelling te maken erin gegooid, veel input aangereikt. Toen de andere choreografen aan de slag waren, zaten we met z'n tweeën te kijken, te reageren en commentaar te geven. Toen was het aan Natascha om er helemaal in te gaan, waarbij ik meer afstand nam, een beetje als een dramaturg. En in het monteren worden we nu weer evenwaardig.

6. Over *f*ABULEUS

> "*f*ABULEUS wil artistiek uitblinken, maar schuwt ook het experiment niet. Het werkt in de traditie van repertoireteksten en klassieke choreografische talen, maar demonstreert evengoed een grote honger naar vernieuwing. Met die mix bereikt *f*ABULEUS een groot publiek." (uit het Juryrapport Vlaamse CultuurPrijzen 2008)

*f*ABULEUS biedt jonge mensen een professioneel kader om theater- en dansproducties te maken. Deze missie concretiseert zich in een flexibele productiestructuur waarin jong theater- en danstalent en meer ervaren makers samenwerken. Zowel jongeren als jongprofessionelen krijgen er begeleiding op artistiek, logistiek en zakelijk vlak. De creaties worden gepresenteerd aan een ruim publiek, met speciale aandacht voor jongeren en kinderen.

Doorgaans worden jonge theater- en dansmakers opgemerkt op het einde van hun opleiding, via hun afstudeerproject, bijvoorbeeld tijdens festivals als TAZ, Bâtard, Cement of Its. Bij *f*ABULEUS komen jonge mensen echter al veel vroeger in beeld omdat we ervan overtuigd zijn dat hun artistiek ontluiken en parcours veel vroeger begint dan tijdens of na een opleiding en dat er voor die jongeren geen of nauwelijks contexten bestaan waarin ze professioneel omkaderd worden om hun talent te ontwikkelen en tot creaties te komen. Onze productiecontext biedt kansen vóór, tijdens en na een opleiding en probeert zoveel mogelijk aandacht te hebben voor het traject dat mensen in die tijd afleggen.

Tegelijk vinden we de levensfase van tieners en jonge twintigers ook inhoudelijk interessant. Eigenlijk zijn wij voortdurend op zoek naar regisseurs en choreografen die onze fascinatie delen voor wat zo eigen is aan die jongeren: tieners bevinden zich in een soort tussenfase waarin ze zich constant moeten herdefiniëren tegenover zichzelf en hun omgeving, veel heviger dan volwassenen. Voor een maker is het daardoor bijzonder spannend om dat 'verhevigde zijn', gecombineerd met een soort onbevangenheid, te confronteren met niet voor de hand liggend materiaal zoals teksten van *Brecht*, *Tankred Dorst* of *Gombrowicz* of met composities van *Bernstein*, *Villa-Lobos* of *Tchaikovsky*.

Dat deze investering in jong talent wel degelijk rendeert, blijkt uit het ondertussen indrukwekkend aantal jonge mensen die als speler, danser, maker, dramaturg of vormgever vanuit of via *f*ABULEUS naar opleidingen en andere gezelschappen en culturele contexten in Vlaanderen, Nederland en daarbuiten zijn doorgestroomd. Enkele namen: *Tom Struyf* (Acteursopleiding Toneelacademie Maastricht, Laika, Theater Artemis, OT R'dam), *Marijs Boulogne* (Rits, Buelens Paulina), *Sofie Palmers* (BRONKS, Acteursopleiding Toneelacademie Maastricht, SKaGeN, Zuidelijk Toneel, de Koe), *Roos Van Vlaenderen* (Acteursopleiding Toneelacademie Maastricht, Ensemble *Leporello*), *Manon Avermaete* (HID Lier, Rotterdamse Dansacademie, HETPALEIS, Jan Fabre), *Filip Bilsen* (Fanny & Alexander, De Maan, Lapzus), *Maaike Neuville* (Studio Herman Teirlinck, de Roovers, De Indringer), *Sarah Vanhee* (Mimeopleiding Amsterdam, HETPALEIS, TAZ), *Seppe Baeyens* (Kopergietery, Productiehuis Brabant), *Sandrine Van Handenhoven* (Idool 2004, VRT), *Karolien De Bleser* (Rits, Less Fontenelles, Buelens Paulina, Ontroerend Goed, Compagnie Barbarie), e.v.a..
Bovenstaande namen illustreren mooi dat *f*ABULEUS een echte 'kweekvijver' van talent is. Voor andere reeds professionele spelers, dansers en makers als *Randi De Vlieghe, Steven Beersmans, Natascha Pire, Leen Roels, Jeroen Lenaerts, Edith Goddeeris, Marie-Ange Gillis, Wanda Eyckerman, Sophie Beyne, Benjamin Van Tourhout, Jef Van gestel, Alexandra Broeder, Koen De Preter, Joke Laureyns, Kwint Manshoven, e.a.* is *f*ABULEUS een context waar ze een deel van hun traject (hebben) kunnen afleggen, vaak met een bepalend effect op hun verdere carrièrekeuzes.

Door het jonge imago wordt *f*ABULEUS vaak tot de jeugdtheaters gerekend. Het klopt dat de meeste producties, omdat ze door of vanuit een fascinatie voor jongeren of kinderen worden gemaakt, bijzonder gesmaakt worden door een jong publiek en vooral in het circuit van het jeugdtheater spelen. Dit jonge publiek is echter een gevolg van het jeugdige profiel van de producties, maar is – anders dan bij de meeste gesubsidieerde jeugdtheaters – niet het uitgangspunt. Dat zijn immers de makers en hun verhalen. Een groot aantal van onze producties gedijt net zo goed voor een doorsnee avondpubliek.
Door de samenwerking tussen ervaren regisseurs, choreografen, dramaturgen en nieuw jong talent, door de combinatie van theater en dans, door de ervaring op het vlak van kunsteducatie en door het jonge en diverse publieksbereik bekleedt *f*ABULEUS een unieke plaats in het Vlaamse theater- en danslandschap. Het is echter vooral de bijzondere *match* van een aantal kenmerken van *f*ABULEUS die de uniciteit bepaalt: jonge uitvoerders x jong publiek x manier van werken x kwaliteit van de producties. Dit levert een werking op die de spreekwoordelijke som van de delen overstijgt en die steeds een evenwicht tussen artisticiteit en bereikbaarheid nastreeft. Hierdoor kan het (jonge) publiek zich als het ware deelgenoot van het gebeuren voelen. Producties van *f*ABULEUS zijn hierdoor uitstekende smaakmakers voor de podiumkunsten.